

Ljubljana od včeraj do danes

Zadnje dni je pa že postalo tako vroče, da se človeku prav nič ne ljubi. Kakor se premakneš, si že moker od potu. Še jutro so gorka in pozni večer, ponoči pa je soparno, do dolgo časa ne moreš zaspati, ampak se prekladaš z ene strani na drugo, obračajaš ter prebiješ noč napol bde, napol v sanjah. Zjutraj pa vstaneš izmučen in se prav nič spočit odpravljaj na delo. Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu spet imeli sušo in po kočljivih krajih bo spet zadrega celo za pitno vodo. Včeraj popoldne je prav močno kazalo, da bomo dobili poletno nevihto, ki bi utegnila med bliski in gromi obsuti naša polja s točo. Nebo je bilo kar strahotno črno. Toda navsezadnje se je le odnekod vzel svež in odločen veter, — burja je bila menda, pozneje pa se ji je pridružil še sever; veter je kar v kratkem času oblake pregnal in ni trajalo dolgo, ko je spet začelo veselo sijati sonce. Večer je bil lepo jase, pa prijetno hladan, pomoči pa se je nebo spet začelo pregrinjati. Toliko, da se je luna še za silo branila pred oblaki. Zdelo se je, da ne bo dolgo časa, ko bo začelo deževati. Do jutra se bo prav gotovo vilo, si je rekel človek, ki je hitel proti domu. Pa se ni prav nič vilo. Spet je pritisnila burja in nebo lepo očistila, tako da je bilo davi že skoraj docela jasno. Zdi pa se vendarle, da se bo v kratkem morda pripravilo k trajnejšemu dežju, ker se že dalj časa pripravlja. Dež bi pa zdaj poljem prišel že močno prav.

Ž odra je padel

82 letni zidar Gorše France iz Novih Jarš je padel z zidarskega odra tam pri kolodvorski kurilnici. Popoldne je delal na približno šest metrov visokem odru, ob petih pa se je nekam nerodno prestopil in že je padel v globino. Pri padcu je dobil hude notranje poškodbe. Ljubljanski reševalci so brž prihiteli in ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da je njegovo stanje prav resno in težko.

Konj je brcnil posestnikovega sina Milana Čebina iz Zagorja ob Savi.

Nesrečo je imel in malo je bil tudi neroden ali pa se je pri delu gugal s preveliko vneto Tone Podobnik, delavec pri mestnem cestnem nadzorstvu. Zavihtel je kramp in namesto da bi nad glavo naletel na zrak, se je udaril po njej.

Trije fantje utonili v Muri

Čresnovci, dne 2. avgusta 1939.

V nedeljo je vročina privabila mnogo prebivalstva na Muro, da se v valovih ohladi in oevži, posebno mladine je bilo polno.

Nekaterim pa se je zdelo na tej strani prenevarno in so sedli v čoln, da se prepeljejo na drugo stran, kjer je voda manjša. V čolnu je bilo 7 fantov. Proti sredini reke pa je čoln zadel v štor ter se prevrnil. Pet se jih je rešilo, 18-letni Horvat Martin in 15-letni Horvat Andrej iz G. Bistrice, pa sta utonila.

Pri gibinskem brodu pa je letošnja utonil 16-letni Ivančič Martin iz Banjia. Dva od gornjih so že našli, enega pa še iščejo.

Njiva v plamenih

Maribor, 2. avgusta.

Vročina je spet pritisnila in z njo tudi suša. Povečala se je s tem tudi nevarnost požarov v gozdovih in na polju, kjer se suši žito v kopicah ter čaka na mlatiče. Požari na njivah so v naših krajih sicer redki, dogajajo pa se le tu in tam, kar dokazuje dogodek, ki se je pripetil v Studenčih. Majhna iskra je tam povzročila ogenj, ki se je bliskovito širil po njivah ter so ga ljudje z velikimi napori pogasili.

Požar je zanetil med Pekrami in Studenci ob železniški progi Iskra iz lokomotive osebnega vlaka ob pol 1. opoldne. Iskra je padla na 20 m oddaljeno njivo, pokrito z ovenim strniščem. Na njivi so bile zložene kopice ovenih snopov. Od iskre se je suho strnišče vnelo in ker je pihal vroč in močan veter, se je ogenj kakor val razširil po vsej njivi ter zajel kopice ovsu. Ta je začela goreti. Posestniku Jožetu Majcnu iz Studencev je zgorelo okrog 100 snopov, posestniku Oniču Karlu iz Studencev 150 snopov in železničarju Francu Tarkušu iz Pekar 130 snopov ovsu. Popolnoma sta zgoreli tudi dve jablani, pet pa se jih je vžgalo, vendar so ogenj potem ljudje pogasili. Požar je povzročil 1250 din škodo. Grozila pa je nesreča veliko večjega obsega. Veter je zanašal z gorečih njiv cele snope prižgane slame na druge njive, pri tleh pa se je širil ognjeni val pod strnišče ter zavzemal vedno večji krog. Bliznji sosedji so prihiteli prvi na pomoč, za njimi pa še drugi. Borba proti temu nenavadnemu ognju je bila težavna, končno pa je le uspelo. Ljudje so gasili s prstjo, katero so metali na plamene. Tako se jim je posrežilo, da so odvrnili nevarnost, ki je grozila sosednjim njivam, ki so bile tudi polne kopice suhega

Z drevesa je padla Francka Merharjeva, delavčeva hčerka iz Laz pri Planini. Ujela se je na levo roko na tleh tako nerodno, da si jo je zlomila.

Konji so se splašali in pekovski pomočnik iz Ljubljane, Vilko Caharija, ki je sedel na vozu, je izgubil ravnotežje ter padel in se potolkel.

Z voza je tudi padla Marija Zatl, žena posestnika iz Kleč. Poškodovale si je levo roko.

Posestnik France Cunder iz Jarš je zlezal na kozolec, pa je izgubil ravnotežje in omahnil v globino. Pri tem se je potolkel po životu tako, da se je moral zateči po pomoč v ljubljansko bolnišnico.

Rudarji so nas prišli obiskat

Ob pol dvanajstih se bo v Ljubljano pripeljal približno štiristo naših starejših rudarjev, ki žive v Nemčiji. Prihajajo nas obiskat in pogledat naše kraje ter svoje rodne vasi. Na kolodvoru posebnega sprejema, uradnega, ne bo. Želimo našim izseljencem, da bi se ves čas, dokler bodo živeli med nami, potutili čim prijetneje in lepše. Večina teh rudarjev je iz mesta Düsseldorfa in njegove okolice.

Skokica nevesta mlada, ženin bil je dolgokrak

V Ljubljano je pripotoval Rade Lalošević, »zabji dreser« iz Srema. Pripeljal je s seboj — žabjo razstavo, ki jo je zdaj za našo javnost odprl tam na Starem trgu št. 8. Zabe je pripravil na poseben način, tako da ne razpadejo. Zanimivo in iznajdljivo je znal prikazati žabje življenje po človeških predlogah. Vse vidimo: družinsko življenje, šolo, žabe v športu, pri nogometu, veslanju, pri telovadbi. Razstava velja za odrasle 2 dinarja, za mladino pa 1 dinar. Prav gotovo jo je vredno pogledati, ker se človek pošteno nasmeje in zabava, ko gleda žabe kakor v pravljici. Na razstavi je več sto žab. Lalošević je namenjen naprej proti severu, na mariborski teden, kjer bo pokazal obiskovalcem tedna to svojo posebno razstavo. Pravijo, da bo jeseni s to svojevredno razstavo obiskal tudi Ljubljano, kjer bo nastopil na ljubljanskem jesenskem sejumu.

Filmi

»Zaza« (Kino Matica). Ameriški film s Herbertom Marshallom in Claudette Colbertovo. — Zgodba revijske plesalke, močno sentimentalna ljubezna, nekaj dovtipov, lahkomiselnost. Zastavek je dober, vendar v izvedbi preohlapen. Glavna igralka iz manuskripta porabita vse, kar je porabljivega, vendar ne moreta prepričati.

»Legija časti« (Kino Union). Kako dolgo bo pa uprava kina Uniona še šarila s »prvim nagradami na beneški bienali-7 Teh »prvih nagrad« je bilo letos že toliko, da se Bogu usmilil. »Legija časti« je res dobila nekakšne francoske nagrade, pa ne morda zaradi kvalitete umetniške vrste, ampak zato, ker slika heroizem francoskih borcev, ki varujejo kolonialno posest. Misel filma, psihološko fina, ni napačna. Režiser Gleize pa je ni znal oživiti tako, kakor sicer take reči oživlja: drugi francoski režiserji: pristno, polno, zanimivo in iskreno. Ne, z nerodnimi rokami taca, se lovi med realizmom in nekim odmaknjenim slogom, bistvene poudarke spušta in postransko razpleta po nerodno zamešani ekspoziciji in nejasno prinesenem koncu. Ne Jean Renoir, ne Charles Vanel, ne Abel Jacquin in tudi ne Marie Bell se ne morejo v prisilnih jopičih, v katere so bili vtaknjeni, obračati boljše kakor se.

»Beg pred smrtjo« (Kino Sloga). Stara zadeva s Hudičevimi otoki, kaznjenci, džungla, tigri in pitoni, močvirjem, trupi in srečnim koncem. Prav posebno verjetna cela reč ni, vendar je tempo dober ter bo film dobil nekaj gledalcev, ki jih v kino najbolj privlači delo takšnega kova.

Kmetijski minister v Mariboru

Maribor, 2. avgusta.

Danes dopoldne je nenadoma obiskal Maribor kmetijski minister inž. Bešič, ki se je pripeljal z avtomobilom iz Rogške Slatine v družbi svojega pomočnika g. Cvijanoviča in svojega sina. G. minister se je odpravil na Vinarsko šolo, kjer so ga sprejeli in pozdravili profesorji zavoda, mestni župan dr. Juvan, oba okrajna glavarja: dr. Šiška in Eileta, okrajna kmetijska referenta Zupanc in inž. Sturm ter obmejni komisar Krajnovič. G. minister si je ogledal z velikim zanimanjem vse naprave Vinarske in sadjarske šole ter ga je vse skupaj vidno zadovoljilo. Popoldne je se potem odpravil v Radvanje, kjer je obiskal graščaka Jurkoviča, proti večeru pa se je vrnil v Rog. Slatino.

Žita. Pokazalo se je pri tem slučaju spet, kako nevarno je v takih vročih poletjih zlagati žito na kupe v preveliki bližini železniške proge.

Predsednik vlade se vrača v Slovenijo

Split, 2. avgusta. AA. Nocoj ob 20 se je z ladjo Oplenac pripeljal iz Dubrovnika v Split ministrijski predsednik Dragiša Cvetković v spremstvu svojega osebnega tajnika Boža Anastasijevića. Za prihod predsednika vlade v Split se je zvedelo že zjutraj za časa zasedanja banovinske konference JRZ. Ob obrežju se je zbrala velika množica pristašev JRZ z narodnimi poslanci, zastopniki okrajnih odborov, ki so danes sodelovali na konferenci JRZ v Splitu. Sprejema so se udeležili med drugimi tudi ministri dr. Miha Krek in Ante Maštrovič, ban dr. Mirko Buižić, zastopnik poveljnika mesta Krstić, kontraadmiral Marjašević, podžupan Vrdoljak in bivši predsednik občine Jakša Račić.

Čim je ladja pristala, so navzoči burno pozdravili predsednika vlade, ter mu vzklikali, Zivel predsednik JRZ, živel voditelj Jugoslavi! Po pozdravih se je predsednik vlade odpravil proti kolodvoru, med potjo pa so ga strankini pristaši navdušeno pozdravili. Nekaj časa se je ministrijski predsednik zadržal v prometnem uradu, zatem pa vstopil v zagrebški brzi vlak. S predsednikom vlade je odpotoval tudi gradbeni minister dr. Miha Krek. Ob njunem odhodu so pristaši JRZ spet priredili navdušene manifestacije.

Sleparjeva skrivnost se je pojasnila

Maribor, 2. avgusta.

Precej časa je trajalo, predno se je posrečilo razvozlati skrivnost, ki je zastirala osebo sleparja s šestimi imeni, o katerem smo nedavno poročali. V uniformi železniškega uradnika in opremljen s različnimi uradniškimi legitimacijami je osleparil več mariborskih trgovcev za harmonike, radio aparate ter za pisalne stroje. Ko so ga prijeli v Ptuj ter pripeljali v Maribor, so našli pri njem legitimacije kar na šest različnih imen. Nikakor niso mogli uganiti, katero ime je pravo, mož sam pa je ostal tudi zakrknjen ter ni hotel z barvo na dan. Šele po nekajdnevem zaporu se je omeščal ter končno priznal, da se piše Stevo Vuksan ter da je doma iz Belovara. Prosil je policijo, naj tega ne izda časnikarjem in naj ga ne pošlje v Belovar. Poročilo, ki ga je dobila policija potem iz Belovara, je Vuksanove navedbe potrdilo. Mož je oženjen in ima dva otroka. Bil je zidar pri železniški terenski sekciji v Belovaru, kjer je prišel v posest neke železniške vozovnice, ki mu je omogočala brezplačno vožnjo v drugem razredu na vseh progah. Nato si je nabavil novo uniformo železniškega uradnika ter ponaredil nekaj legitimacij na razna izmišljena imena. Tako oborožen se je podal na sleparsko potovanje, ki ga je vodilo v razne dele države, predvsem pa večkrat v Maribor. Ugotovilo se je tudi že, kam je prodal predmete, ki jih je v Mariboru izvalil raznim trgovcem. Radio aparat, ki ga je kupil za 6800 din, je zastavil v Bosanskem Novem za 700 din, pisalni stroj, ki ju je izvalil od mariborskih trdk Kleindienst & Posch ter Karbeutz, je prodal v Zagrebu, harmoniko, katero je »kupil« pri Weixlu, pa je prodal v Belgradu. Vuksana so sedaj izročili sodišče.

Objave Mariborskega tedna

Pred festivalom slovenskih narodnih običajev. Priprave za možgani festival slovenskih narodnih običajev so v polnem teku. Z njimi vzporedno se dviga zanimanje zanj ne samo v Mariboru in Sloveniji, marveč tudi drugod po Jugoslaviji in celo v tujini. Prireditve v soboto popoldne ob 17.30 in v nedeljo 6. avgusta ob 10 dopoldne na stadionu SK Železničarja ob Tržaški cesti, bo pa tudi v resnici dogodek, kakršnega doslej na tem področju pri nas še ni bilo, kajti dosedanj nastopi v Ljubljani in drugod so bili lokalno vtesnjeni, ta pa bo obsegal vse svobodno slovensko ozemlje in pokazal marsikaj, kar doslej širši javnosti sploh ni bilo znano. Poleg že znanih belokranjskih običajev bodo nastopi Prelekov in Prekmurcev gotovo naravnost odkritje in presenečenje. Iz Ljubljane pripelje obiskovalce poseben vlak, a ogromen obisk se obeta tudi od drugod, saj hoče vsakdo izkoristiti četrtinsko vožnjo po železnicah, ki velja za prihod v Maribor od 4. do 6. avgusta, za odhod pa od 5. do 7. avgusta. Mimo tega si vsi obiskovalci ogledajo še velike razstave VIII. Mariborskega tedna od 5. do 13. avgusta.

Med kulturnimi razstavami letošnjega VIII. Mariborskega tedna od 5. do 13. avgusta bo najzanimivejša gledališka, ki bo prikazala nastanek in dvajsetletno rast slovenskega Narodnega gledališča v Mariboru. Organizira jo g. J. Kovič.

Policijska ura za časa VIII. Mariborskega tedna. Kraljevska banska uprava v Ljubljani je odobrila za časa trajanja letošnjega Mariborskega tedna, to je od 5. do 13. avgusta, podaljšanje obratovalnega časa gostinskih obratov v Mariboru. V tem času bodo odprte kavarne do 4 zjutraj, bufeti do 23 in vsi ostali gostinski obrati do 2 zjutraj. Za podaljšanje policijske ure gostinski obrati ne plačajo posebnih pristojbin.

Izseljenski duhovnik Ivan Škafar odhaja med sezone v Nemčijo

Danes, v četrtek, odpotuje z večernim vlakom iz Maribora na misijonsko pot med naše sezonske delavce v Nemčijo mladi izseljenski duhovnik g. Ivan Škafar iz Murske Sobote. To je že njegova letošnja druga pot med naše ljudi, ki si služijo kruh izven meja ožje domovine. Šele pred kratkim se je namreč vrnil z enomesečnega potovanja po Slavoniji in Vojvodini, kjer je obiskal svoje rojake iz Slovenske Krajine, tudi iz Medjimurja, ki so zaposleni kot sezonski delavci v velikih posestvih. Sad te njegove poti je obširna razprava, ki do podrobnosti obravnava razmere med našimi sezonci v Jugoslaviji in ki bo izšla kot posebna priloga v avgustovi številki Izseljenskega vestnika. Mlademu duhovniku želimo, da bi svoje poslanstvo uspešno izvršil.

Krasote kraških tal

Grosuplje, 1. avgusta.

Z velikim trudom obdeluje kraški kmet svoje trdo zemljo, jo prevrača in zboljšuje v tihem zadovoljstvu. Kakor pa je ponekod borna kraška zemljica v pridelovanju, hrani v sebi neprecenljive biserje v lepoti podzemeljskega sveta. Tak biser Dolenjske je tudi Zupanova jama pri Grosupljem.

8 km od postaje Grosuplje, ali 5 km od starodavnega in nekdanjega močnega Turjaka, leži v krasnem mešanem gozdiču ta skriti biser. V zadnjem času se Zupanova jama zelo izpopolnjuje. Dobila je električno razsvetljavo in prijetno je gledati, kako se lomi svetloba ob svetlobeli kapnikih. Zvezana je po umetnem prekopu z »Ledenico«. S tem je postal vhod v njo mnogo udobnejši kot prej, ko je peljal po skro navpičnih stopnicah. Zgrajena je tudi nova cesta, ki pelje mimo Zupanove jame: Velike Lipljene — Zupanova jama — Ponova vas — Grosuplje. Vsakdo more priti z avtom prav do nje! Prekrasne so tvorbe, nastale ob izločanju apnenca iz vode — primernege kalcijevega karbonata. Ljubljanci so jim dali primerna imena: »Ojčka gora«, »Prestol kralja Matjaža«, »Krapanova mešarica«, »Orglje« itd. Najlepši stalaktiti in stalagmiti so v glavni dvorani. V zadnjem času so odkrili zopet novo dvorano. Vendar pa še dozdaj ni povsem raziskana. Tudi žeje mu ni treba trpeti, kdor pride notri. V ozkih globelnicah se zbira trda voda, polna apnenčevih snovi. V najnovejši dvorani, ki je še nedotopna, pa naraste ob velikih povodnjah kar cel studenec, v katerem skačejo »človeške ribice«.

Deset minut proč leži na nizkem holmcu mala cerkva sv. Miklavža — »Tabora«, obdana z debelim zidom, preraščenim z bršljanom — opomin na turške vpadе, kamor so se zatekali okoliški prebivalci, da bi se ubranili krvoločnih Turkov. Od tu je lep razgled naokoli. Vidi se tudi bela Ljubljana, vsajena med kraljujoči Triglav in Karavanke.

Sport v zadnji minuti

Finska je zmagala nad Poljsko v plavalnem dvoboju v Helsinkih s 95 točkami proti 79. Pri tej priliki je bil postavljen nov poljski rekord v štafeti 4×200 m. Posamezni rezultati so bili naslednji: plavanje na 100 m prosto gosposdije: 1. Bocheniski (P) 1,02,9. 2. Hietanen (F) 1,03,1. 100 m prosto dame: 1. Silvenoinen (F) 1,14,7. nov finski rekord. 2. Hratochwila (P) 1,16,8. 100 m hrbtno: 1. Kumant (P) 1,16,2. Kaija (F) 1,16,4; štafeta 3×100 m: 1. Finska 4, 23. 2. Poljska 4, 29; štafeta 4×100 m: 1. Poljska 9, 47, 6 (novi poljski rekord). 2. Finska 10, 18, 9. V moških in damskih skoih je zmagala Finska, ki je dobila tudi waterpolo s 6 : 4.

V Malmöju na Švedskem je pričel velik mednarodni lahkoatletski turnir. Na 1500 m je zmagal Šved Jonsson v času 3,53,4, pred Fincem Taistom Maekijem, ki je porabil čas 3,54,8. Tretji je bil Poljak Staniszewski s časom 3,54,9. Na 800 m je bil prvi Šved Anderson s časom 1,53. Poljak Gassowski je bil četrti s časom 1,54,6. Na 200 m je bil prvi Šved Strandbergh s časom 21,9. Poljak Danowski je bil četrti in zadnji.

V Bostonu je bil zaključen letni teniški turnir. V damski konkurenci si je osvojila prvo mesto Poljkinja Helena Bernhardowna iz New Yorka.

Poljska nogometna zveza je za prihodnje leto omislila kolektar mednarodnih terminov z zelo številnimi mednarodnimi srečanji, od katerih bodo nekatera prva sploh.

Proizvodnja žganja se bo silno dvignila zaradi rekordne letine sliv. Samo Bosanci bodo pridelali letos za 80.000 vagonov sliv. Niti polovice ne bodo mogli izvoziti, zaradi tega bodo kuhali doma žganje. Poznavalci razmer menijo, da se bo žganje zaradi tega pocenilo, da bo veljala vsaka stopnja alkohola le 10 par. Pocenitev žganja bo imela tudi pogubne posledice, kajti ljudje bodo to pijačo pili v večjih množinah kakor sicer.

Skrivnost smrtne megle

Detektiv je pritrdil in stopil bližje. Šele sedaj je opazil, da Lammerley ni bil sam v sobi. Ob oknu je slonela z drobnost cigareto v prstih njegova hči, — ženska z usnjatim jopičem, ženska z zlatimi kodri. Sicer danes ni nosila usnjatega jopiča. Sivomodra svilena obleka je, izvzemši tilnik in roke, odevala precej bujno postavbo, pa vendar pustila do izraza vse oblike telesa. Devorny je imel takoj občutek, da se je za srečanje z njim šele posebno pripravila. In ta misel mu je ni naredila simpatičnejše.

»Kennilbury,« je začel Lammerley po kratkem molku ter potegnil akt iz kupa, ki je bil zložen pred njim na mizi. »Vi ste pred včerajšnjim moji hčerki rešili življenje... Hm...« je listal po aktu. »Skoro ne bi imelo nobenega smisla, pa vam tudi ne bi to nič koristilo, če bi se vam zato zahvalil le s suhim besedami...«

Za trenutek je obmolnil, kakor da bi pričakoval odgovor. Toda Devorny se je le nalahno priklonil v znak soglasja. Sedaj ga je popolnoma prevzelo. Čeprav ni razumel, kako je bilo mogoče, da je preostal nevarnost razkrinkanja, se vendar ni dalo dvomiti o tem dejstvu samem. Končno pa mu nič ni moglo groziti. Hoteli so ga na nek način poplačati. To je bilo vse. Zato je precej radovedno pričakoval razvoj nadaljnjega pogovora.

Lammerley se je odkašljajal.

»Vi ste pri svojem nastopu službe zamolčali, da ste grof,« je ugotovil. »Sploh pa, če prelislavam vaše akte, mi vzbuja marsikaj pozornost... Zdi se mi, da ste hoteli skriti več kakor pa samo to dejstvo. Ne morem na primer popolnoma raz-

zumeti, kako se more človek, ki je zapil premoženje, ga prepeljal in zaigral, naenkrat odločiti za to, da se bo dejansko in vestno lotil dela, — in celo odstopnje stopnje naprej. Zakaj si niste poiskali primernejšega posla kje drugje v kaki vladni službi ali pa kot reprezentant...?«

»Moj salonski suknjič je bil popackan,« je dejal kratko Devorny. »Nič več ni izgledal reprezentativno. Tudi moja edina srajca je imela vinske madeže.«

»Vi ste izobražen človek, Kennilbury,« je pojasnil prijazno in zvok njegove glasu je odmeval nenaravno. Devorny je takoj zaslutl narejenost in je bil zato oprezen.

»Za vas se bo dalo kaj drugega najti,« je nadaljeval lastnik tovarne nekako laskajoče. »Kajne, Liane?« se je obrnil proti svoji hčeri.

»Da, oče!« je vzklila veselo in vrgla na detektiva pri tem izzivalen pogled. »Predlagala sem ti že...«

»Tako bom prišel na to,« jo je oče hitro prekinil. »Kaj imate kaj tehničnega znanja, Kennilbury?«

Vprašanje je zvenelo preprosto ali pa naj bi vsaj tako zvenelo, toda Devorny je čul v njem nekaj prežetega.

»Gotovo sem sumljiv,« si je mislil. »Pa vendar se zdi, da si pri vsej stvari ni bil na jasnem.« Kaj neki hočeta ouadva od mene?«

»Pred leti sem se nekoč zanimal za tehniška vprašanja in sem z njimi tudi nekoliko bavil,« je odgovoril previdno.

»Vidite! Vidite!« je vzklila Lammerley vidno pomirjen.

»V zabelezkah o vas stoji tudi tale pripomba: — opazuje stroje s pogledi, ki dovoljujejo sklep o strokovnjaku...«

Z nobeno kretnjo ni Devorny izdal svojega presenečenja. Tako natančno so ga torej tukaj opazovali in za njim vohunili? Celo na njegove poglede so pazili.

»Od danes ste pri nas nastavljeni kot inženir,« je dejal Lammerley nenadoma odločno. »Temu se ne smete čuditi, — polovica naših inženirjev niso nobeni inženirji. Bržkone niste imeli nikoli kake diplome ali pa podobne usposobljenostne listine. Za to meni tudi ne gre. Glavna stvar je: dejansko znanje! In sicer ne samo tisto, ki se lahko pridobi. Bistveno je zame, da so moji inženirji zanesljivi ljudje, na katere se lahko popolnoma zanesem.«

Poslednje besede je spregovoril očividno ostreje in z dvignjenim glasom, a njegovi oči so visele pri tem preizkušajoče na Devornyju, kakor da bi se trudil, da bi bral iz njegovih najbolj skrivnih misli.

»Samo po sebi umljivo bi me veselilo, če bi imeli do mene potrebno zaupanje, mr. Lammerley,« je odvrnil detektiv mirno. »Da bi pa v vsakem primeru moje tehnično znanje zadoštovalo za tako mesto, bi pa skoro podvomil.«

Tovarnarjeva roka je mahnila v zrak, kakor da bi hotela odpoditi te skrb.

»Se bo že našlo. Bomo že znali uporabiti vas,« je pojasnil.

»Jutri se javite pri mr. Michaudu. Jaz mu bom sporočil ta odlok.«

»Hvala vam, mr. Lammerley,« se je poslovil Devorny. Lahen priklon in nato je odšel. Pri vratih pa se je na Lammerleyev poziv ustavil.

»Stojte! Samo za trenutek!« Njegov prst je tolkel na neko mesto v papirju, ki so ležali pred njim. »Pravkar vidim iz vaših aktov, da poznate vi nekega profesorja Mutachuro. To je zelo zanimivo! To poznanstvo nam lahko nekoč koristi. Negujte ga!«

»Prav gotovo ga bom negoval, Mr. Lammerley,« je odvrnil detektiv.

81 novih evropskih meja v 25 letih

Zadnje četrletje se ni izkazalo v postavljanju „končno veljavnih meja

Eno najrazburljivših razdobji v zgodovini Evrope je brez dvoma četrtoletje od leta 1914 do 1939. Leta 1914. je prineslo krvavo svetovno vojno, ki je zahtevala milijone človeških življenj, nedolžnih žrtev, ki so padle na številnih bojiščih zaradi gospodarskih tekem med vesilami, katerim je prišel od sile prav sarajevski atentat, da so lahko prijele za orožje, ki naj bi poleg zmage na bojišču prineslo predvsem tudi zmago na gospodarskem polju. Mali narodi so igrali pri tem spopadu vlogo manj pomembnih šahovskih figuric, ki so jih velesile poljubno premikale po evropski šahovski deski, jih pošiljale naprej v boj in če, se jim je zazdelo prav, tudi žrtvovale za učinkovitejši napad na nasprotnika. Nekatere teh držav, teh manj pomembnih »figuric«, so pri tej krvavi igri popadle z evropske šahovnice in jih še do danes ni nihče postavil spet na desko, da bi igrale pri prihodnji, morda še silovitejši bojni igri, spet svojo vlogo. Kako je bilo zadnjih petindvajset let viharnih in polnih nepričakovanih presenečenj, se najlepše vidi po tem, da je nič manj ko 81 državnih meja bilo v tem razdobju spremenjenih oziroma na novo postavljenih. — Tudi v tem oziru je Nemčija na prvem mestu. Njene meje so se od leta 1914 do 1939 spremenile sedemnajstkrat, madžarske osemkrat, romunske sedemkrat, italijanske petkrat, ruske sedemkrat, francoske in angleške samo enkrat; nespremenjene pa so v tem času ostale meje le sedmih evropskih držav.

Nemčija na prvem mestu

Da je ravno Nemčija tista, ki je svoje meje največkrat spreminjala v zadnjih petindvajsetih letih, se morda zdi komu le malo čudno. Toda pomisliti je treba, da je to država, proti kateri je bila v največji meri naperjena svetovna vojna in ki je to vojno tudi izgubila. Posledica tega je bila, da se je krog njenih prejšnjih meja zožil, kar Nemčiji ni dalo miru vse do zadnjih časov in ji ga ne da niti še zdaj, ker še vedno smatra, da je upravičena nastopiti tudi z oboroženo silo, dokler ne bodo v okviru nemškega rajha vse tiste pokrajine, kjer se vsaj del tamkajšnjega prebivalstva smatra za Nemce. To je neizprosno bolj, proti kateremu so prav tako odločno nastopili tisti narodi, ki se čutili s takšnimi zahtevami življenjsko prizadeti. Ne bo tako nekaj nenavadnega, če se bodo nemške meje spreminjale v bližnji in morda tudi v daljnji bodočnosti v enako hitrem tempu kot v zadnjih letih.

Brest-litovski mir, ki je bil sklenjen 1. 1918, je prvič v zadnjem četrtoletju premaknil nemške meje na Vzhodu, naslednje leto pa je versajska pogodba začrtala še na šestih drugih krajih nove meje. Ko je bila lani Avstrija priključena nemškemu rajhu, je izginila najbrev bivša nemško-avstrijska meja, namesto nje pa so nastale nove nemško-italijanska, nemško-jugoslovanska in nem-

ško-madžarska meja, dela bivše avstrijsko-švicarske in avstrijsko-češke meje pa sta se istočasno spremenili v nemško-švicarsko in nemško-češko-slovaško mejo. Šest mesecev pozneje so premikale meje uresničili še nadaljnji svoj načrt: Nemčija je zasedla najprej sudetske pokrajine, nato pa še Češko in Moravsko in ju spremenila v svoj protektorat, Slovaško pa vzela pod zaščito. Izginile so tako prejšnje nemško-češke in avstrijsko-češke meje, namesto njih pa so bile potegnjene nemško-poljske in nemško-madžarske. Zadnja, sedemnajsta sprememba nemške meje v zadnjem četrtoletju pa je nastala tedaj, ko so Nemci zasedli Klajpedo. Potegnili so čisto na novo nemško-litvansko mejo, in pravijo, da je v najkrajšem času treba pričakovati tudi, da bo izginila sedanja poljsko-gdanska meja in se spremenila, po nekaterih zagotovilih celo brez boja, v nemško-poljsko mejo.

Madžarska

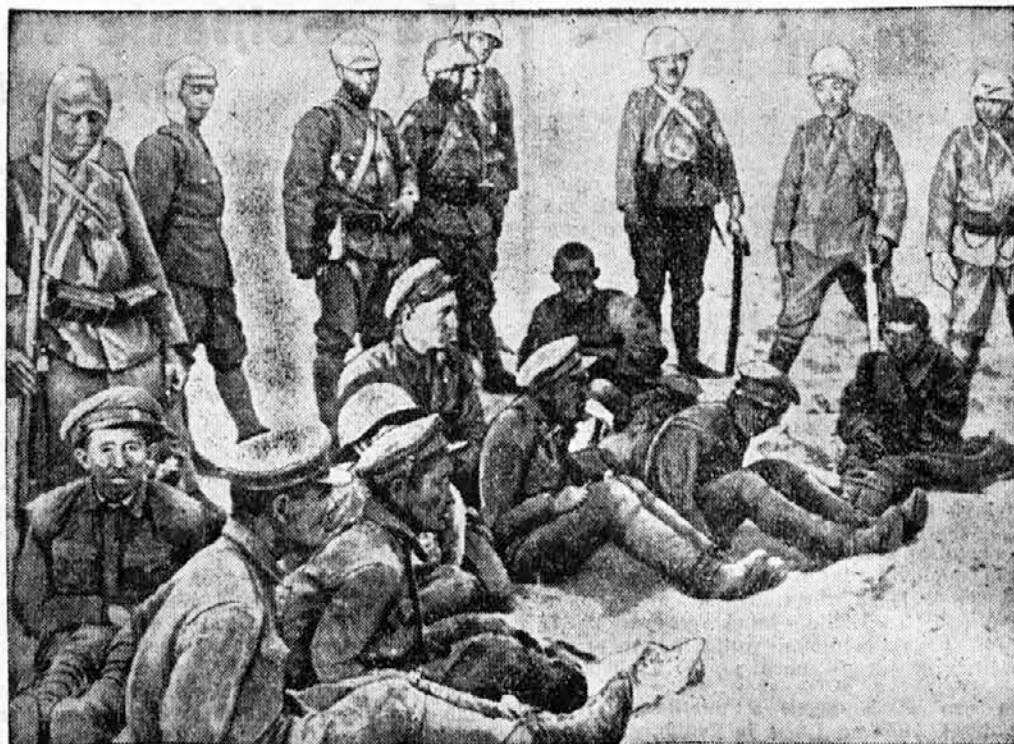
Takoj za Nemčijo pride po številu novih meja v zadnjih petindvajsetih letih na vrsto Madžarska. Leta 1918 se je odcepila od Avstrije in postala samostojna. Trianonska pogodba ji je potegnila leta 1921 njene prve samostojne meje: nasproti Avstriji in Češki, nasproti Jugoslaviji in Romuniji. Njene meje s Češkoslovaško oziroma bolje rečeno, s Slovaško, so doživele prvo spremembo lani po Münchenskem sporazumu, ali bolj točno, po dunajski razsodbi, drugi pa so bile premaknjene spet letos meseca marca, ko so Madžari zasedli Podkarpatsko Rusijo. Po tem dogodku sta Madžarska in Poljska dobili skupno mejo, krajši kos meje pa na novo z Romunijo.

Balkan

Po enodnevnih pogajanjih v Bukarešti je Romunija leta 1918 dobila novo mejo z bivšo Avstro-Ogrsko. Pariška pogodba pa je točno določila meje s Poljsko, Madžarsko, Jugoslavijo, Bolgarijo in Češko (zadnja se je meseca marca letos spremenila v madžarsko mejo), nakar je sledila pogodba, ki sta jo podpisala Litvina in Titulescu, in ki je točno razmejila Rusijo in Romunijo.

Jugoslavija je dobila po svetovni vojni svoje nove meje nasproti petim državam: Romuniji, Madžarski, Bolgariji, Nemčiji (prej Avstriji) in Italiji. Zadnja se je pozneje še delno spremenila na škodo Jugoslavije, ko se je za to tako odločno zavzemal na Reki d'Annunzio.

Poraz leta 1918 je tudi Bolgariji prinesel novi meji nasproti Jugoslaviji in Romuniji, prav tako pa tudi proti Turčiji, ki je bila premagana in je morala priznati Srbom in Bolgarom pravico do gotovega ozemlja, pozneje, po zmagi Kemala, pa je bil podpisan mir v Lausani z Grčijo, ki je tedaj dobila tudi svoje sedanje meje.

Devet oboroženih Japoncev straži devet razoroženih ujetnikov, od katerih je osem Mongolov in en Rus, kakor se s slike lahko spozna. Japonci so objavili to sliko v svojem časopisu kot dokaz, da njihovi sovražniki na mongolsko-madžarski meji niso samo Mongoli, pač pa tudi »ruske redne čete«.

Sovjetska Rusija, poljska in baltičke države

Meje, ki jih je določila Brest-litovska pogodba med Rusijo in Nemčijo na eni ter z Avstro-Ogrsko na drugi strani, so veljale kaj malo časa. Rusko-poljska vojna, ki se je končala s sklenitvijo miru v Rigi, je določila sedanje meje med Rusijo in Poljsko, druge pogodbe pa so razmejile Rusijo z Romunijo, Finsko, Letonsko in Estonsko. Nova Poljska s svojimi šestimi mejami: z Rusijo, Romunijo, Češko ali bolje Slovaško, Nemčijo, Litvo in Letonsko, je doživela prvo, in še to le manjšo spremembo tedaj, ko je izginila svobodna češkoslovaška država in so Poljaki zasedli Tešinsko pokrajino in nekatere druge manjše kraje ob bivši češkoslovaški meji.

Meje štirih baltičkih držav, Finske, Estonske, Letonske in Litve tudi niso stare še petindvajset let. Meja med Litvo in Nemčijo je bila določena šele pred nekaj meseci, po udarcu na Klajpedo. Danski je versajska pogodba poklonila severni Schleswig, ki ga je izgubila leta 1862. Tako je dobila tudi novo mejo z Nemčijo.

Italija in Zahodna Evropa

Italija je po svetovni vojni dobila dve novi meji, in sicer z Avstrijo in Jugoslavijo, d'Annunzio pa je, kakor rečeno, na Reki pozneje dosegel še nekatere poplave te meje. Zasedba Albanije meseca aprila letos je premaknila italijanske meje do Grčije, istočasno pa se je tudi na italijansko-jugoslovansko mejo pojavil italijanski vojak.

Mnogo bolj stalen pa je položaj v zahodni Evropi, kjer sta Francija in Belgija samo enkrat po svetovni vojni premaknili mejo, in sicer nasproti Nemčiji, in prav tako samo enkrat tudi Anglija. To se je zgodilo leta 1921, ko je priznala Irsko za svobodno državo.

Politična šahovska partija še ni v končnici?

Vsega skupaj je po vojni devetnajst evropskih držav takšnih, ki so, nekatere pogosto, druge bolj na redko, doživljale spremembo svojih meja. In teh sprememb ni bilo nič manj kot 81, kakor smo rekli. Pri njih pa je izginilo v razmeroma kratkem času z evropskega zemljevida kar lepo število držav: Avstro-Ogrska, Avstrija, Albanija in samostojna Češkoslovaška, ki so jo z zdaj okrnjeno krtili na ime protektorat. Nekateri, ki kar nočejo verjeti, da bi v Evropi nastal že enkrat pri napadenih prav tako kot pri napadalcih zaželeni mir, pravijo, da se utegne kmalu pridružiti tem pokopanim državam še katera druga, kajti evropska politična šahovska partija, pravijo, da še ni odigrana do končnice in da oni, ki je v napadu, še vedno lahko tvega kakšno »figurico«, ker jih ima na šahovnici še dovolj. Če jih z »deske« postavljamo na mizo — tako se mu morda zdi — bo imel več prostora in bo lažje napadal. Ne sme pa pri tem pozabiti na to, da nasprotniku s tem odpira tudi pot do svojega kralja, ki utegne priti

Obračun o napadih irskih teroristov

V 6 mesecih - 127 atentatov
Sodišče je izreklo krivcem
604 let zapore

Skoraj vsak dan beremo v časopisu o kakšnem novem bombnem napadu ali vsaj o poskusu takšnega napada v Londonu in drugod po Angliji. To so napadi, ki vse pripisujejo znani irski teroristični organizaciji »IRA«. Te dni je pariški »Večernik« objavil bilanco teh napadov od 18. januarja do danes. V njej navaja kraje, v katerih je prišlo do atentatov, število človeških žrtev, če jih je kaj bilo, in podaja tudi skupno število let, na katera so bili dozdaj obsojeni tisti, ki jim je sodišče prisodilo krivdo za atentate. Od 18. januarja do danes je bilo vsega skupaj izvršenih oziroma poskušanih sedemindvajset napadov le v Londonu, po drugih angleških mestih pa poleg tega še sedemdeset. Vsi, ki so prišli zaradi teh zločinov pred sodišče, so dozdaj dobili skupno 604 leta zapore.

Napadi, ki so imeli najtežje posledice, so bile: 18. januarja so teroristi poznali v zrak električne drogeve v Didsburyju.

2. marca: Atentat v prekopu v Harlesdenu.

17. junija: Bombe so eksplodirale v Manchesteru. Pri tem je izgubila življenje ena oseba.

24. junija: Eksplozije na več krajih v Londonu, in sicer v Parku Lane, v Piccadillyju in Baker Streetu. Devetnajst ljudi je bilo ranjenih.

2. julija: Eksplozije na kolodvorih v Derbyju, Nottinghamu, Staffordu, Coventryju in v Leamingtonu. Pri vseh teh napadih sta bila le dva človeka ranjena.

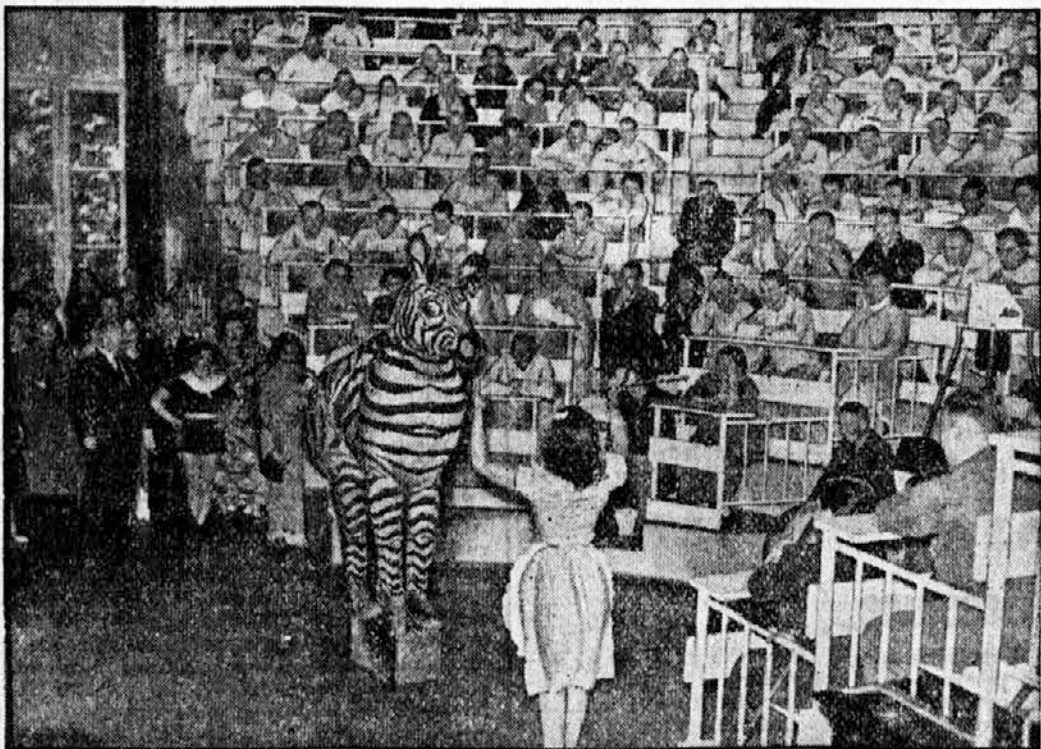
26. julija: Bombni napadi na londonskih železniških postajah Klings Cross in Victoria. Napada sta zahtevala eno smrtno žrtev, ranjenih pa je bilo dvaindvajset ljudi.

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 3. avgusta: 12. Češke pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Klavir, koncert (g. prof. M. Lipovšek) — 14. Napovedi — 19. Napovedi, poročila — 19.25 Narodopisno predavanje ob priliki mariborskega festivala slov. nar. obhajev (Fr. Marolt) — 20.10 Slovenscina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30 Pisan drobšč (plošče) — 21. Preno iz Luzerna: Simfonični koncert v okviru mednarodnega glasbenega festivala. Dirigent: Arturo Toscanini, vmes okoli 22. Napovedi in poročila.

zaradi nepremišljenega napada in neumestnih žrtev v položaj, ki ga ne bo mogoče vzdržati...

V zadnjem četrtoletju so ostale nedotaknjene le meje sedmih držav v Evropi. To so Španija, Portugalska, Švedska, Norveška, Holandija, Švica in Luksemburg. Vsekakor je bilo to četrtoletje doba, ki se ni preveč izkazala v postavljanju »končno veljavnih meja«.

Zadnjič so v neki berlinski bolnišnici priredili bolnikom tole svojevrstno zabavo. Upriporila jo je organizacija »Kraft durch Freude«, ki skrbi za razvedrilo in pri tem tudi na bolnike ni pozabila.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Napotili so me na orožniško postajo. Stopim v prvo sobo. Preden sem utegnil pozdraviti, je že začel kričati name nekdo, ki se je potem izkazal za poveljnika postaje. Castil me je z vsemi mogočimi priimki v francosčini tiste vrete, katere tedaj še nisem razumel. Zapazil in dobro razumel sem pa gib, s katerim je kazal, da me bodo zaprli in kako mi bo najbrž pod ključem.

Ko se je mož postavil nadrl, me je šele vprašal, kaj bi rad. Ker ga nisem umel, je prišel drugi orožnik, ki mi je mignil, naj grem za njim.

V posebni sobi me je vprašal po nemško, kaj hočem. Na kratko — drugače tako nisem znal — mu objasnim, da hočem v Legijo.

»Koliko let imate,« me vpraša.

»Enaindvajset,« sem dejal predrzno, kakor tisti, ki laže.

Nekaj časa me gleda in vpraša:

»Imate papirje?«

Ko odgovorim, da listin nimam nobenih, se nasmeje in me potrepilje po rami:

»Daber vojak boš!«

Ta je bil precej človeku podoben, kakor sem videl iz vsega govorjenja. Še bolj se je skazal že naslednji trenutek, ko si je pripasal nož in mi pomignil, naj grem za njim.

Prvi trenutek sem mislil, da bom prav kmalu spoznal francoski zapor, toda e hodnika sva zavila do velikih vrat, od

tam pa na cesto. Orožnik je stopal pred mano in se ni nič oziral, ali grem za njim ali ne. Ustavil se je pred gostilno, se ozrl in se mi nasmejal:

»He, legijonar, stavi bi vsa tvoja bodoča odlikovanja, da si lačen, kaj?«

Zarežal sem se mu in stopila sva v gostilno. Naročil mi je jesti kakor drvarju. Ko sem natepal, kar eo mi postavili na mizo, me je gledal in ni bil nič kaj preveč radoveden, kakor imajo sicer ljudje njegovega stanu navado.

Ko sem se najedel, je plačal, potem pa mi dejal:

»Z mano si za zdaj opravil. Zaradi Legije pa se oglašaj v kasarni tretjega polka Senegalcev. Tam te bodo pogledali in povedali, kaj bo s tabo.«

Hotel sem se mu zahvaljevati, toda zamahnil je z roko in odšel.

Bil sem spet sam. Ni se mi mudilo nikamor, zato sem počasi švedral po mestu, samozavestno in ponoeno, kakor da jezdim na kameli. Opoldne sem prišel do kasarne in tam kmalu zvedel, da bo pregled šele drugo jutro.

Najbrž sem pokazal dežurnemu čuden obraz, zakaj uganil je moje misli in kratko dejal:

»A takole!«

Poklical je vojaka in mu nekaj naročil, meni pa potem pomagal, naj grem z njim. Šla sva mimo črnih straž, na katerih bi bil skoraj izgubil oči, saj sem to

pot prvič v življenju videl zamorce in še v takih pisanih uniformah. Odkazal mi je posteljo v manjši sobi in mi dejal, da lahko pridem zvečer jest in spat, kar sem tudi storil.

Ker ni bilo v Muhlhouseu po mojem nobenih zanimivosti, sem se brž spravil na posteljo in ugotovil ta dan samo toliko, da vlada med francoskimi vojaki, zamorci in nezamorci, ter med častniki lepo tovariško razmerje, ki ni niti zdaleč podobno običajnemu vojaškemu redu. To spoznanje mi je bilo za ta dan dovolj, delal sem zaradi njega vse mogoče sklepe, kako zlato bo vse v Legiji. Mislim, da eo to bile zadnje trezne lepe sanje o Legiji.

»Musje, musje, kamarat!« se je drugo jutro navezgodaj nekdo drl name. Ko sem nejevoljen odprl oči, sem planil divje prestrašen na noge, zakaj nad mano se je režal črn, lesketajoč se obraz kakor obraz z oljem namazanega zlodja, ki je ušel e svete podobe v altariju.

Bil je Senegalec od straže, ki me je prišel buditi, kar se mu je posrečilo tako dobro in tako hitro, kakor menda še nikdar nobenemu človeku v mojem življenju.

Peljal me je k dežurnemu, ki me je po nemško vprašal, kako sem spal, kar se mi je zdelo zelo lepo od njega.

Ko je videl, da bi bil laz, naspan in sit pripravljen za daljši pogovor, me je hitro zavrl besedo:

»Prav. Zdaj pa hitro, pregled se je začel.«

In odpetalj smo jo v čakalnico k zdravniku, da poskusim stopiti z eno nogo v Legijo.

Ob osmih sem bil že tam. Tam sem dobil pet drugih možakov, ki so vsi ča-

kali pregleda za Legijo. Takoj ko sem jih zagledal, me je prevzel obup. Kakšni so bili! Vsi večji od mene, še tudi nisem majhen, vse koščati, kosmati in brazgotinasti! Popadel me je strah, ali bom sprejel ali ne. To mi je blodilo po glavi takilo časa. Da sam nisem vedel, kdaj sem prišel na vrsto. V petih minutah sem bil gotov in sem slišal samo, kako mi je zdravnik rekel, da sem sposoben.

Grem v čakalnico in sedem, da bi zvedel za končno odločilo.

Čez nekaj trenutkov, ki so se mi zdeli večnost, stopi podčastnik in naznani na kratko:

»Pajtlar sprejet, drugi lahko greste poskušat srečo drugam!«

Proti vsemu pričakovanju ee je torej skazalo, da Legija ne bo mogla prestat brez mene. Bil sem tiste trenutke gotovo med najsmrečnejšimi ljudmi tega sveta!

Oriaki so bili še bolj presenečeni kakor jaz, to sem brž ugotovil.

Kakšni zavistni pogledi so žvigali na mene, ne morem povedati. Čez mesec dni sem vedel, da eo bili oni srečni, jaz pa nesrečen, zakaj bil sem sprejet v Legijo.

Peljali so me v drugo nadstropje, kjer sem videl polno velikih elik s pisanimi uniformami kolonialnih čet, s katerimi eo delali Francozi propagando za vetov v Legijo. Tam so mi dali neke papirje, zavitek s hrano in dvanajst frankov, potem me je peljal eden od vojakov na postajo. Bil je trd Francoz, da ga nisem mogel nič vprašati, čeprav bi še marsikaj rad zvedel.

Na postaji sem dobil listek za Toul. Popoldne sem se že peljal proti Toulu. Nisem vedel točno za to mesto, franco-

skega zemljepisa mi spričo Legije ni bilo mar in sem zamenjal Toul s Toulonom. Toulon leži ob morju, kakih tisoč kilometrov od Toula... Udobno sem se nametil v vlaku, ni mi bilo mar, kod pelje voznja. Na francoskih vlakih so sprevodniki zelo vljudni in nočejo ljudem delati dosti uradnih sitnosti. Zato se zgodi, da se človek vozi ves dan in vso noč, ne da bi ga kdo vprašal za vozni listek.

Tako ee je zgodilo tudi meni.

Bil sem že daleč od Lyona, petsto kilometrov od Toula, ko je prišel sprevodnik prvič in zahteval karto. Dam mu jo. Nekaj časa gleda, potem me pa kar v nemščini vpraša, — kje vraga je vedel, da francosko ne znam — kam ee hočem prav za prav pripeljati?

»V Toul,« odgovorim.

Mož mi pojasni, da sem že zelo daleč od Toula in blizu Marseilla...

Malo eo mi šli lašje pokoncu, mislil sem, da me bo zašil, da bom črn.

A mož mi pravi:

»Na papirjih sem videl, da mislite v Legijo. Peljate se v Marseille, saj je tako in tako vse eno.«

In zaradi te prijaznosti sem se peljal ves dan in vso noč zastoj in prispel na mesto v Toul — v Marseille ob sinjem Sredozemskem morju.

Tisti večer ob enajstih sem bil že na marseilski postaji in ee oziral, kam bi šel, dokler nisem vprašal zdolgočasnega stražnika, kam lahko grem s svojimi francoskimi papirji. Stražnik je odkimal, da ne razume. Toda nisem se dal odpraviti e tem in nazadnje me je moral peljati na stražnico. Tam so dobili tolmača, kateremu sem povedal, čemu sem prišel.